

SCENARIJ

BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

INTERDISCIPLINARNI TEČAJ, KI TEMELJI NA PRIMERIH IN SCENARIJIH.

Ta študija je sestavljena iz scenarijev trajnostnega okolja in bioetike, ki so nastali v okviru projekta Erasmus+ z naslovom "Bioetika in trajnostno okoljsko izobraževanje v šolah" s številko 2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423, ki ga je odobrila slovenska nacionalna agencija. Projektni partnerji; Teološka fakulteta Ljubljana, Mednarodna balkanska univerza, Osmangazi District Directorate of National Education, Şükrü Şenkaya Anatolian High School, Daugavpils 3. Vidusskola High School iz Latvije, nevladna organizacija PERMACULTURA CANTABRIA iz Španije, srednja šola ISTITUTO DI ISTRUZIONE SUPERIORE LEONARDO iz Italije, podjetje Urban Research and Education iz Nemčije.

Poučevanje bioetike ni vključeno v učne načrte srednjih in podobnih šol. Pri pregledu literature ni bilo ugotovljeno, da bi se pri pouku ali obšolskih dejavnostih v srednjih in enakovrednih šolah na področju trajnostne okoljske vzgoje uporabljale izobraževalne vsebine, ki bi temeljile na scenarijih. V zvezi s tem so bili z metodo poučevanja na podlagi scenarijev ustvarjeni scenariji za povečanje ozaveščenosti srednješolcev o konceptih trajnostnega okolja in bioetike. Za scenarije, ki jih bodo projektni partnerji pripravili v okviru bioetike, je bilo določenih 7 naslovov:

- 1- **Globalna pravičnost**
- 2- **Podnebne spremembe**
- 3- **Človeški razvoj**
- 4- **Zdravje ekosistemov in vodni viri**
- 5- **Znanost in tehnologija**
- 6- **Življenje živali**
- 7- **Minimalistično življenje**

Razviti vzorci scenarijev naj bi služili kot zgled izobraževalcem na področju izobraževanja o bioetiki, trajnostnem okolju in podnebnih spremembah ter tistim, ki delajo na tem področju v srednjih in enakovrednih šolah. Poleg tega ta študija poudarja pomen bioetike pri izobraževanju o podnebnih spremembah in trajnostnem okolju.

Pri oblikovanju scenarija je bila s preučitvijo scenarijev družboslovnih vprašanj in literature, ki jo je pripravil OMEM (Osmangazi District Directorate of National Education), oblikovana predloga, ki vključuje naslednje naslove: Vsebina- Naslov- Cilj- Povezanost z namenom- Kratke objektivne informacije o vsebini- Položaj/prireditvev- Dilema- Predlagane dejavnosti in vprašanja.

PREDGOVOR:

Etika ni matematika! Čeprav obstajajo etične norme, ki so univerzalne in vedno veljajo (Spoštuj vsakega človeka! Bodi pošten! Ne goljufaj! Ne laži! Ne kradi!), se pri vsakodnevnih odločitvah pogosto znajdemo v dilemi, kateri vrednoti dati prednost. Etična odločitev je tista, pri kateri izberemo najboljše možno dobro v dani situaciji in kontekstu (seveda ob upoštevanju etičnih načel).

Moralne dileme so situacije, v katerih si nasprotujeta dve možni rešitvi, od katerih nobena ni povsem dobra. V vsakem primeru obstaja tveganje, da bo imela odločitev negativne posledice. "Ne glede na to, za kaj se odločimo, bo v to vpleteno nekaj zla. Očiten odgovor je, da moramo izbrati najmanjše zlo, in to je smiselno." (Hannon, 2005, 58) Vendar uravnoteženje moralnih vrednot ni tako preprosto. Pri moralnih dilemah gre za etično razmišljanje posameznika: kakšno hierarhijo vrednot ima posameznik, kdo so glavne avtoritete v njegovem življenju, kakšni so temeljni motivi za moralno delovanje in kakšni so temelji njegovih etičnih stališč?

Številni raziskovalci v preteklosti (Piaget, Kohlberg ...) so uporabljali moralne dileme za raziskovanje moralne presoje in spodbujanje moralne vzgoje mladih. Z razpravo o konkretnih primerih so izostrili sposobnost moralnega presojanja. Gre za induktivno metodo učenja, saj s pomočjo konkretnega primera poskušamo priti do splošno veljavnih sklepov. Ta pristop k poučevanju bioetike se nam je zdel najprimernejši za mladostnike. Želeli smo poiskati primere, ki bi bili vsaj delno pomembni za njihovo konkretno življenje. Želeli smo jim pokazati, da so bioetične dileme resnične dileme, do katerih morajo zavzeti stališče. Predvsem pa naj bi jih razmišljanje vodilo k odgovornemu delovanju na individualni in kolektivni ravni.

Zbirka scenarijev, ki si jo boste ogledali, je del procesa oblikovanja učnega gradiva za izbirni predmet bioetika v srednjih šolah. Primeri ali dileme, ki jih boste našli, so lahko koristen prispevek za kratko razpravo o etičnih vprašanjih pri skoraj vsakem predmetu v srednji šoli. Oblikovalci učnega gradiva menijo, da je pomembno razpravljati o etičnih vprašanjih pri skoraj vseh predmetih, da bi mlade spodbudili k prevzemanju odgovornosti za prihodnost življenja na našem planetu. Želimo si, da bi čim več učiteljev etične dileme, ki jih predlagamo, ali druge etične dileme smiselno vključilo v redni pouk.

UVOD:

Zaradi težav, kot so hitro naraščanje svetovnega prebivalstva, zmanjševanje obdelovalnih površin in globalno segrevanje, je treba sprejeti nekatere varnostne ukrepe za prihodnost, razviti nove tehnologije in izkoristiti biološke sisteme. Gensko inženirstvo in biotehnologija, ki sta v ta namen razviti tehnologiji, imata danes pomembno mesto z uporabo na različnih področjih. Na splošno sta ti veji znanosti, ki "uporabljata biološke sisteme in žive organizme ali njihove derivate za preoblikovanje ali ustvarjanje izdelkov ali procesov za določeno uporabo", med prvimi vejami znanosti, za katere se pričakuje, da bodo pomembno prispevale k blaginji človeštva v 21. stoletju in pozneje.

Raziskovalci so ugotovili, da je treba pri pripravi posameznikov na njihove prihodnje družbene vloge obravnavati ne le pridobivanje osnovnega znanja, temveč tudi družbene učinke uporabe tega znanja na različnih področjih z vseh vidikov (socialnega, kulturnega, verskega, moralnega in pravnega). Kajti samo pridobivanje znanja ni dovolj za sprejemanje racionalnih odločitev (Harding in Hare, 2000). Zato je med pedagogi popolno soglasje, da je treba znanost in njeno uporabo obravnavati in poučevati skupaj z njenimi etičnimi in družbenimi vidiki, da bi učencem pomagali pridobiti znanstveno znanje in odrasti kot zavestni in dobro opremljeni državljani (Aikenhead in Ryan, 1992, Bybee, 1987; Yager in Hofstein, 1986; Yager in Penick, 1988; Yager in Tamir, 1993; Booth in Garrett, 2004).

S tega vidika so razvoj bioloških znanosti in zlasti biotehnologije v 20. in 21. stoletju ter uporaba tega razvoja na različnih področjih v zadnjem času prinesli izobraževanje o bioetiki, ki je drugačen učni pristop, ki bo povečal družbeno informiranost, ozaveščenost in zavedanje na vseh stopnjah izobraževanja.

KAJ JE BIOETIKA IN BIOETIČNO IZOBRAŽEVANJE?

V luči konceptov etike in morale je bioetika opredeljena kot "področje, na katerem se obravnavajo etični problemi, povezani s človekovim zdravjem (medicino) in drugimi biološkimi znanostmi" (Kushe in Singer, 2001, str.: 3-4).

Po šestdesetih letih prejšnjega stoletja so tako razprave o uporabi jedrskega orožja v vietnamski vojni kot vprašanje pravic žensk, ki so se pojavile zaradi razvoja feminizma in reproduktivnih tehnologij, danes spremenile vsebino tega koncepta in bioetiki omogočile, da je dobila bolj splošno in interdisciplinarno strukturo (Kushe in Singer, 2001, str: 8).

Bioetika je disciplina, ki preučuje etična vprašanja, povezana z uporabo bioloških in medicinskih znanosti. Po drugi strani pa je izobraževanje o bioetiki izobraževalni proces, katerega cilj je pridobiti veščine in stališča za prepoznavanje, analiziranje in oblikovanje rešitev za bioetična vprašanja. Osvetljuje etične probleme, s katerimi se srečujemo na področjih, kot so bioetično izobraževanje, biomedicinske raziskave, klinične prakse, genetske tehnologije, presajanje organov, umetna oploditev, prenos zarodkov, človekove pravice in zdravstvene politike. Izobraževanje na področju bioetike se lahko izvaja s teoretičnimi in praktičnimi metodami. Teoretične metode vključujejo predavanja, predstavitve, razprave in seminarje. Glede na raziskave izobraževanje na podlagi scenarijev in izobraževanje o bioetiki povečujeta trajnost učenja pri študentih.

ZAKAJ JE POTREBNO IZOBRAŽEVANJE O BIOETIKI?

V sodobnih družbah se morajo ljudje, ki imajo koristi od prednosti, ki jih ponujata znanost in tehnologija, prilagoditi razvitim tehnologijam, hkrati pa se morajo soočiti z družbenimi odsevi teh tehnologij ter po potrebi sprejemati odločitve in izbire.

Izhajajoč iz ideje, da bodo učenci v prihodnosti državljani in odločevalci, poudarja, da morajo izobraževalni programi vključevati procese, ki bodo obravnavali družbene, kulturne, okoljske, politične in etične vidike znanosti in tehnologije. Osnova teh procesov so razprave (argumenti), ki bodo razvijale zanimanje učencev za predmet, njihovo motivacijo in sposobnosti razmišljanja (Chen in Stroup, 1993).

Razprava o "vrednotah" v zvezi s sociološkimi vprašanji zahteva spretnosti spraševanja. Po Bloomovi taksonomiji so za to potrebne spretnosti, ki vključujejo "kognitivne procese na višji ravni" nad ravno pomnjenja in razumevanja informacij, pri socioloških vprašanjih pa lahko te spretnosti naštejemo takole:

- Sposobnost analiziranja okoljskih in etičnih vprašanj,
- Sposobnost postavljanja vprašanj,
- Sposobnost strukturiranja razprav,
- Sposobnost uporabe teh spretnosti v lastnem (individualnem) sistemu razmišljanja (Dori, Tal in Tsashu, 2003).

Vendar pa v tem procesu učitelji in učenci pridobijo sposobnost razmišljanja in odločanja na podlagi etičnih vrednot, pri čemer raziskujejo nasprotno poglede na temo, preučujejo morebitne koristi in škodo ter družbene in politične dejavnike (Pedretti, 1999). Če ga ocenjujemo v tem kontekstu, izobraževanje o bioetiki posameznikom omogoča, da razumejo vrednostne probleme, ki jih povzročajo.

jo biološke znanosti, in razvijejo sposobnosti odločanja na podlagi etičnih teorij in načel (Macer, Asada, Tsuzuki, Akiyama in Macer, 1996; Reich, 1995).

Izobraževanje na področju bioetike temelji na načelu izboljšanja spretnosti razpravljanja in odločanja z zagotavljanjem, da imajo študenti znanstveno podlago za razpravo o vprašanjih, ki sprožajo etične razprave, namesto da bi sprejeli "pravilno" odločitev o določenem vprašanju. Kajti da bi izobraženi posamezniki lahko uporabili svoje znanstveno znanje pri ocenjevanju osebnih in družbenih vprašanj ter izrazili svoje mnenje, potrebujejo znanstveno infrastrukturo ter razprave z vrstniki in spretnosti razpravljanja, ki jih na ta način razvijajo (Sadler in Donnelly, 2006).

Ker se zavedamo teh potreb, kot ekipa BIOSEM-a upamo, da bodo scenariji o bioetiki in trajnostnem okolju uporaben dokument za učence in učitelje v vseh srednjih šolah in podobnih ustanovah.

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

PRAVIČNA TRGOVINA

TEMA: GLOBALNA PRAVIČNOST

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

GLOBALNA PRAVIČNOST

NASLOV

PRAVIČNA TRGOVINA

CILJI

- Raziskovanje medsebojne povezanosti sveta. raziskati, kako globalizacija vpliva na naše vsakdanje življenje.
- Da bi razumeli, kako občutljive verige ponudbe kot veliko povpraševanje na eni strani je škodljivo za ponudnike na drugi strani.
- sprejemanje osebne odgovornosti pri uporabi privilegijev globalizacije.
- Predstavitev konceptov globalizacije, trgovine in pravične trgovine

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- razumevanje konceptov globalizacije in globalne pravičnosti.
- Zavedati se medsebojne povezanosti in soodvisnosti vseh ljudi in vseh živih bitij.
- Poznavanje prednosti in slabosti globalizacije.
- Povezati vzroke in posledice globalizacije z bioetičnimi vprašanji.
- Usposobiti se za prevzemanje osebne odgovornosti v zvezi z globalizacijo in globalno pravičnostjo

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE O
PREDMETU

Globalizacija je skupek večdimenzionalnih procesov, ki ustvarjajo, poglobljajo, širijo in krepijo soodvisnost in izmenjavo na svetovni (globalni) ravni ter hkrati spodbujajo zavedanje o povezanosti globalnih in lokalnih procesov. Globalizacija je šla z roko v roki z uvajanjem najnovejših tehnologij, kot so internet, mobilni telefoni, družbeni mediji, in novih institucij, kot so Svetovna trgovinska organizacija, večstranski sporazumi o trgovini z blagom in storitvami ter zaščiti intelektualne lastnine. (Vir: kompetenčni okvir BIOSEM)

PRIMER

Daniel je od mame dobil nekaj denarja, da je šel po nakupih. Skupaj z denarjem je dobil tudi nakupovalni seznam. Danielova mati ve, koliko stanejo izdelki na seznamu, zato ima Daniel za vse na seznamu približno pravi znesek. Ko pride v trgovino, zagleda brezdomca, ki ga vpraša, ali mu lahko odstopi kakšen evro ali drobiž. Daniel mu odgovori, da bo videl, ali mu bo ostalo kaj denarja, ko bo kupil vse, kar potrebujejo doma. Odide v trgovino in opravi večino nakupov. Na seznamu mu ostanejo le še banane. Na voljo sta dve različni znamki. Ena blagovna znamka je označena kot Fairtrade in je dražja. Ima nekaj dodatnega denarja. Lahko se odloči, da bo kupil dražje banane, da bo nekaj dodatnega denarja dal brezdomcu pred trgovino, da bo kupil majhno darilo za mlajšo sestro, ki je pravkar imela prvi recital v glasbeni šoli, ali pa bo denar prihranil zase. Toda Daniel je v šoli slišal nekaj o pravični trgovini in o tem, kako podpira globalno pravičnost, zato je zdaj pred dilemo.

DILEMMA

Ali naj Daniel kupi dražje banane iz pravične trgovine ali običajne, cenejše?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

Pravična trgovina:

Podpira pravičnejše nadomestilo za delavce na plantažah.
Prispeva k stabilnejšemu tržnemu sistemu, kjer so delavci in lastniki plantaž prepričani, da cene ne bodo padle pod zahtevani minimum.
S premijo fairtrade (1 \$ na škatlo za projekt, ki ga skupaj določijo delavci) prispeva k razvoju skupnostnih projektov v delavskih skupnostih.
Prispeva k zaščiti delavcev (zdravje in varnost).
Supermarketi daje povratne informacije/pritisk potrošnikov, da bi se morali obnašati socialno pravično

Redno:

So cenejši.
Več denarja lahko nameni pomoči potrebnim v svoji okolici.
Denar lahko porabi za svojo družino.
Ni prepričan, ali pravična trgovina res deluje.
Ni prepričan, da bi njegova

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Učenci lahko situacijo odigrajo tako, da jim dodelijo vloge v zgodbi. En učenec lahko igra vlogo Daniela, drugi učenci igrajo njegovo mamo, sestro, brezdomca, lahko pa dodate vloge, kot so blagajničarka, drug kupec, nekdo, ki se sooči z brezdomcem ... Učenci lahko odigrajo scenarij, drugi učenci pa ga opazujejo. Po igranju vlog lahko opazujoči učenci podajo svoje pripombe, kaj so opazili, učenci, ki so igrali vloge, pa lahko razložijo, kako so se počutili

VPRAŠANJA

- Ali sem pripravljen plačati nekoliko več za banane iz pravične trgovine?
- Kakšno spremembo to prinaša svetu?
- Zakaj je banana tako priljubljena?
- Kakšna je razlika, če za prigrizek izberete banano ali lokalno pridelano sadje?
- Ali lahko vidim vpliv vplivnežev na svoje prehranjevalne navade

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

MEDICINSKI TURIZEM

TEMA: GLOBALNA PRAVIČNOST

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

GLOBALNA PRAVIČNOST

NASLOV

MEDICINSKI TURIZEM

CILJI

- razumevanje pomena zdravja v življenju ljudi.
- Razumeti, da ni dobro le dejanje, da nekaj naredimo za lastno dobro, ampak da je treba odgovornost razumeti širše.
- priznati, da je medicinski turizem vzrok in posledica neenakosti.

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Zavedati se pomena globalizacije in globalne pravičnosti za zdravje.
- Poznavanje prednosti in slabosti globalizacije
- razumeti, kako različne stopnje razvoja vodijo do velikih neenakosti med narodi, državami in kulturami.
- razvijanje kritičnega razmišljanja o procesu globalizacije
- sposobnost uporabe bioetičnih načel v povezavi s procesom globalizacije.
- obvladovanje posebnih situacij, v katerih se pojavljajo dileme, povezane z globalizacijo

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Medicinski turizem je trend, ki z globalizacijo dobiva vse večji zagon. Ko se pacienti iz razvitih držav odpravijo v države v razvoju, da bi bili deležni zdravljenja, ki jim zaradi finančnih ali pravnih razlogov ni na voljo v državi stalnega prebivališča. Pri tem se pojavlja več etičnih dilem: neenakomerna dostopnost zdravljenja v najbolj razvitih državah, zaradi katere mora del ljudi iskati rešitev svojih zdravstvenih težav v izvedbi posega zunaj države. Znano je, da medicinski turizem vključuje presaditev organov nezakonitih darovalcev. Sami kirurški posegi lahko potekajo v bolnišnicah brez licence, z opremo, katere kakovost je vprašljiva, itd. Zdravstveni

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

turizem je lahko tudi v nasprotni smeri. Premožnejši sloji prebivalstva v državah v razvoju potujejo v razvite države z naprednejšimi standardi v medicini, da bi opravili resnejše zdravstvene posege. Postavlja se dilema, ali naj ljudje, ki pripadajo eliti družbe, namesto da odhajajo na zdravljenje v tujino, plačujejo višje prispevke za zdravstveno zavarovanje in popravljajo podobo zdravstvenega

PRIMER

Vaša tesna prijateljica Sarah se že več let pogumno bori z rakom. Kljub številnim lokalnim zdravljenjem se je njeno stanje poslabšalo, zato ji zdravniki zdaj priporočajo najsodobnejše zdravljenje raka, ki je na voljo le v državi v razvoju. Zdravljenje kaže obetavne rezultate, vendar je povezano z velikimi izzivi. Kot Sarina tesna prijateljica ste v težkem položaju. Želite najboljši možni izid za Sarino zdravje, tuje zdravljenje pa vam ponuja upanje na morebitno ozdravitev ob nižjih stroških. Vendar vas skrbijo tudi varnost, kakovost oskrbe, življenjski pogoji, vpliv na njeno izobraževanje in čustveni davek, ki bi ga to lahko imelo nanjo.

DILEMA

Vaš prijatelj vas prosi za podporo in nasvet, ali naj se odloči za to tvegano možnost medicinskega turizma ali pa naj nadaljuje z običajnim zdravljenjem doma. Kako ji lahko zagotovite podporo in smernice, ki jih potrebuje za to odločitev, ki ji bo spremenila življenje, pri tem pa ohranite njene najboljše interese in trdno prijateljstvo

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

DA:

- Medicinski turizem lahko omogoči dostop do zdravljenja, ki v domači državi ni na voljo.

NE:

- Kakovost zdravstvene oskrbe se lahko med državami in ustanovami zelo

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

- Z obiskom revnejše države se zmanjšajo stroški.
- Skrajšani čakalni časi za postopke.

razlikuje, kar lahko ogroža paciente.

- Varnost pacientov je lahko ogrožena, zlasti če ustanova ali zdravstveno osebje nista ustrezno akreditirana ali regulirana.
- S potovanji povezana tveganja, kot so okužbe, prometne nesreče in jezikovne ovire

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (IGRANJE RAZLIČNIH VLOG)

Učenci morajo prevzeti različne vloge. Igrajo naj osebe, ki želijo opraviti postopek; osebje, ki ga bo opravilo; sestanek s policijo doma, ki preverja zakonitost postopka (na primer v primeru nadomestnega materinstva); pogovor v družini, ko se nekdo odloči za postopek v tujini, pogovor z osebo, ki bo zaradi svoje revščine prodala svoje organe bogatemu tujcu, in tako naprej.

Veliko ljudi potuje v druge manj razvite države, da bi si privoščili zobozdravstvene posege, kot so implantati, koreninski kanali in krone, po ugodnih cenah.

- Med medicinskimi turisti so priljubljeni tudi estetski kirurški posegi, kot so lifting obraza, povečanje prsi in liposukcija.
- Nekateri ljudje potujejo v tujino zaradi specializiranega zdravljenja raka, ki v njihovi domovini ni na voljo. Države, kot so Nemčija, Japonska in Združene države Amerike, so znane po tem, da ponujajo najsodobnejša zdravljenja raka.
- Bolniki lahko po presaditev organov potujejo v tujino, zlasti če v svoji državi ne morejo najti darovalca. zdravljenje neplodnosti, kot sta oploditev in vitro (IVF) in nadomestno materinstvo

VPRAŠANJA

- Ali je v redu, da dostop do zdravstvene oskrbe temelji na bolnikovi plačilni sposobnosti in ne na zdravstvenih potrebah?
- Ali je pravično, da države z nizkimi dohodki nimajo dostopa do enako kakovostne zdravstvene oskrbe kot države z bogatejšimi dohodki?
- Kaj pa pacienti iz držav z nizkimi dohodki, ki so lahko izpostavljeni izkoriščanju ali podstandardni

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

RAZMIŠLJANJE O PODNEBNIH SPREMEMBAH Z BIOETIKO IN NJENIMI PODNAČELI

TEMA: PODNEBNE SPREMEMBE

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

PODNEBNE SPREMEMBE

NASLOV

**RAZMIŠLJANJE O PODNEBNIH
SPREMEMBAH Z BIOETIKO IN
NJENIMI PODNAČELI**

CILJI

poznavanje povezave med etičnimi načeli, uporabo bioetike in podnebnimi spremembami

- Odločitve, ki jih sprejemamo zdaj, vplivajo na sedanost in na ljudi po vsem svetu.
- Sprejemanje okolju prijaznih odločitev pogosto otežujejo drugi dejavniki, kot so finančni dobiček in odvisnost od fosilnih goriv.

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- razumevanje osnovnih vidikov podnebnih sprememb
- razumevanje posebnih situacij, v katerih se pojavljajo težave, povezane s podnebnimi spremembami.
- poznavanje povezave med bioetičnimi načeli in podnebnimi spremembami
- znati navesti primer povezave med bioetičnimi načeli in podnebnimi spremembami.
- Poznavanje nekaterih možnih ukrepov za reševanje podnebnih sprememb
- Dokazati poznavanje osnovnih vidikov podnebnih sprememb.

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Posledice podnebnih sprememb so eden najtežjih problemov, s katerimi se trenutno sooča svet. V tem predmetu bomo pokazali, kako nam lahko etična analiza pomaga razumeti tako naravo podnebnega problema kot omejitve, ki jih prinašajo možne rešitve. (Vanderheiden 2008, Gardiner et al. 2010, Arnold 2011). Pri tem bomo svojo pozornost usmerili na načine, kako podnebne

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

spremembe ogrožajo temeljne vrednote in kako bodo sprejeti ukrepi sprožili pomembne pomisleke glede pravičnosti in odgovornosti.

Grožnjo, ki jo predstavljajo podnebne spremembe, so primerjali z "idealno moralno nevihto". Ker združuje tri medsebojno povezana temeljna vprašanja moralnega delovanja. (Gardiner 2011a).

1- Dejstvo, da so podnebne spremembe problem, ki vpliva na ljudi po vsem svetu, je bistvo prvega problema. Emisije toplogrednih plinov, ko se sprostijo v ozračje, lahko vplivajo na podnebje povsod na planetu, ne glede na to, od kod izvirajo. (IPCC 2007). Pogosto se govori, da bo to privedlo do zapornikove dileme ali tragedije skupnega, ki se bo odvijala med nacionalnimi državami: Medtem ko se vse države skupaj odločijo omejit globalne emisije, da bi zmanjšale tveganje resnih ali katastrofalnih posledic, vsaka deluje individualno. Z drugimi besedami, med državami se bo odigrala zapornikova dilema ali tragedija skupnega. se odloči, da bo še naprej izpuščala plin v ozračje. (Helm 2008, Gardiner 2011a)

2- Drugo vprašanje je, da imajo sedanje emisije pomembne posledice za prihodnje generacije. Emisije ogljikovega dioksida, najpomembnejšega toplogrednega plina, običajno ostanejo v ozračju dolgo časa in imajo škodljive učinke na podnebje stoletja ali celo tisočletja. (IPCC 2007). To se ne zdi pravično, zlasti če upoštevamo, da so negativni vplivi na prihodnost resni in kumulativni.

3- Tretji problem etičnega delovanja je, da naša teoretična orodja niso v celoti razvita na številnih sorodnih področjih, kot so mednarodna pravičnost, medgeneracijska etika, znanstvena negotovost in ustrezen odnos med ljudmi in preostalo naravo. (npr. Jamieson, 1992). Podnebne spremembe na primer odpirajo vprašanja (etične) vrednosti, kot je vprašanje, ali smo dolžni zaščititi živali, edinstvene kraje ali naravo in kakšno obliko imajo te obveznosti, če sploh kakšno. Drug primer je, ko podnebne spremembe sprožajo vprašanja o (pravni) vrednosti zgodovinskih artefaktov, kot so fosilna goriva, in o tem, ali sploh obstajajo.

PRIMER

Živite na Irskem in

John in Greta sta predsednika študentske organizacije na srednji šoli. V medijih sta zasledila, da so pod njuno šolo odkrili veliko nafte. Nafto bi lahko črpali, prodajali in uporabljali v tovarnah, stanovanjih, elektrarnah in prometu. S tem bi ustvarili veliko prihodkov in ponudili nafto za uporabo javnosti. Če pa se bo uporabljala in sežigala, bo ogljikov dioksid, ki se sprošča, pospešil podnebne spremembe.

Ni še znano, ali je nafta mogoče izvrtati ali pa je treba v zemljo črpati kemikalije, da bi jo pridobili. Mnogi pravijo, da ta postopek, pri katerem se uporabljajo kemikalije, onesnažuje lokalne vodne vire in škoduje okolju.

Podjetja naftne industrije trdijo, da že vrsto let črpajo nafto na številnih lokacijah z veliko skrbjo za okolje in omejenim vplivom na lokalne skupnosti.

DILEMA

Ali naj Greta in John organizirata študentski protest proti črpanju nafte pod njuno šolo ali naj

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

Razprava v mestni hiši:

- Voditelja študentov (Greta in John): To razpravo organizirata kot prihodnja generacija skupnosti in jo zahtevata zato, da se prepričata, da je njuna odločitev najboljša za vse. Sta moderatorja.
- Predstavniki naftne industrije, ki zagovarjajo gospodarske koristi črpanja nafte, pri čemer poudarjajo odgovorne prakse in možnost ustvarjanja lokalnih delovnih mest.
- Okoljski aktivisti, ki se zavzemajo proti črpanju nafte in opozarjajo na okoljska tveganja, povezana z emisijami ogljika, onesnaževanjem vode in podnebnimi spremembami.

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

- Člani skupnosti: izražajo pomisleke lokalne skupnosti, pri čemer obravnavajo tako morebitne gospodarske koristi kot okoljske vplive na njihovo vsakdanje življenje.
- Znanstveni strokovnjaki: posredujejo dejanske informacije o podnebnih spremembah, posledicah izgorevanja fosilnih goriv in morebitnih dolgoročnih učinkih črpanja nafte.
- Šolski uradniki, ki upoštevajo finančne posledice za šolo, vključno s tem, kako bi lahko prihodki, ustvarjeni z ekstrakcijo, vplivali na izobraževalne vire in priložnosti.

VPRAŠANJA

- Kakšno vlogo ima po vašem mnenju človekova dejavnost pri povzročanju podnebnih sprememb in kako lahko uskladimo razvoj z varstvom okolja?
- Kako lahko podnebne spremembe nesorazmerno prizadenejo različne skupnosti in kakšno etično odgovornost imamo do teh skupnosti?
- Ali naj bodo države moralno odgovorne za svoje emisije ogljika? Kako lahko etično razsežnost podnebne krize obravnavamo na mednarodni ravni?
- Kako lahko posamezniki spremenijo svoj življenjski slog, da bi pozitivno prispevali k reševanju podnebnih sprememb, in ali menite, da je moralno zavezani k tem spremembam?
- Kako lahko podnebne spremembe vplivajo na javno zdravje in dostop do zdravstvenih virov? Kakšne so etične posledice teh vplivov?
- Kakšne etične dileme se lahko pojavijo pri razvoju tehnologij za blažitev podnebnih sprememb, kot je zajemanje ogljika, v zvezi z dodeljevanjem virov in nenamernimi posledicami?
- Kako lahko podnebne spremembe vplivajo na biotsko raznovrstnost in etično odgovornost, ki jo imamo do drugih vrst?
- Ali naj prednostno vlagamo v tehnologije, ki se neposredno borijo proti podnebnim spremembam, ali v tehnologije, ki nam pomagajo prilagoditi se njihovim posledicam? Kateri etični vidiki pri tem pridejo

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

STROŠKI HITRE MODE

TEMA: PODNEBNE SPREMEMBE

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

PODNEBNE SPREMEMBE

NASLOV

STROŠKI HITRE MODE

CILJI

- Raziskovanje okoljskih in etičnih posledic modne industrije.
- razumevanje koncepta trajnostne mode in njenega vpliva na podnebne spremembe.
- analizirati vlogo osebnih odločitev pri zmanjševanju ogljičnega odtisa.
- spodbujanje kritičnega razmišljanja in spretnosti odločanja na področju trajnosti in etike.
- Spodbujanje učencev, da prevzamejo odgovornost za svoje vzorce potrošnje in se odločajo na podlagi

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Zavedati se pomena podnebnih sprememb.
- zavedanje bioetičnih vidikov podnebnih sprememb.
- se zavedati pomena osebnih zgledov pri preprečevanju podnebnih sprememb.
- znati navesti primer povezave med etičnimi načeli in podnebnimi spremembami.
- opredelitev konkretnih, ustreznih in dosegljivih osebnih ciljev za spopadanje s podnebnimi spremembami.
- usposabljanje za sprejemanje pobud za preprečevanje podnebnih sprememb.
- pripravljenost prevzeti osebno odgovornost za spremembo življenjskega sloga, da bi s svojim vedenjem pripomogli k reševanju podnebnih sprememb

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Modna industrija je znana po svojem negativnem vplivu na okolje, vključno z emisijami ogljika, onesnaževanjem vode in izkoriščevalskimi delovnimi praksami. Cilj trajnostne mode je zmanjšati te učinke s spodbujanjem etične nabave, zmanjšanjem količine odpadkov in okolju prijaznimi proizvodnimi procesi.

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

Podnebne spremembe in hitra moda: Hitra moda pomembno prispeva k podnebnim spremembam. Proizvodni procesi hitre mode, kot so proizvodnja tekstila, barvanje in proizvodnja oblačil, sproščajo toplogredne pline ter porabijo velike količine energije in vode. Poleg tega je industrija hitre mode močno odvisna od globalnih dobavnih verig, ki prispevajo k emisijam pri prevozu. Odstranjevanje izdelkov hitre mode prav tako povzroča nastajanje tekstilnih odpadkov, kar še dodatno zaostruje okoljska vprašanja. Na splošno industrija hitre mode zaradi velikega obsega proizvodnje, hitrega prometa in praks, ki zahtevajo veliko virov, prispeva k ogljičnemu odtisu in vplivu na okolje, povezanim s podnebnimi spremembami.

Podnebne spremembe in trajnostna moda: Cilj trajnostne mode je ublažiti podnebne spremembe in zmanjšati njen vpliv na okolje. Blagovne znamke trajnostne mode dajejo prednost okolju prijaznim materialom, sprejemajo trajnostne proizvodne prakse in spodbujajo načela krožnega gospodarstva. Z uporabo ekoloških ali recikliranih materialov, zmanjševanjem količine odpadkov in uporabo energetske učinkovitih postopkov trajnostna moda prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, porabe vode in onesnaževanja, povezanega z modno industrijo. Trajnostna moda spodbuja tudi zavestno potrošnjo, saj posameznike spodbuja k nakupu manjšega števila kosov višje kakovosti in k daljši uporabi obstoječih oblačil. Z uveljavljanjem trajnosti v modi lahko industrija z zmanjšanjem ogljičnega odtisa in spodbujanjem odgovornejših praks prispeva k reševanju podnebnih sprememb.

Hitra moda in trajnostna moda: Hitra in trajnostna moda predstavljata nasprotna pristopa v modni industriji. Hitra moda daje prednost hitri in poceni proizvodnji, kar povzroča degradacijo okolja in socialna vprašanja. Trajnostna moda pa se osredotoča na zmanjšanje vpliva na okolje, spodbujanje etičnih proizvodnih praks in spodbujanje zavestne izbire potrošnikov. Cilj trajnostne mode je prekiniti model hitre mode z zagovarjanjem počasnejših proizvodnih ciklov, kakovostnejših oblačil in preglednejših dobavnih verig. S podpiranjem trajnostne mode se lahko posamezniki zavestno odločijo, da se izognejo negativnim okoljskim in družbenim posledicam, povezanim s hitro modo, ter prispevajo k bolj trajnostni in etični modni industriji.

PRIMER

- Sophie, srednješolka, ki se navdušuje nad trajnostnim razvojem, je prejela vabilo na težko pričakovano maturantsko zabavo. Zrak je napolnilo navdušenje, saj so njeni sošolci z veseljem pričakovali, da bodo našli popolno obleko. Vendar se Sophie ni mogla znebiti skrbi glede okoljskih in etičnih posledic modne industrije. Pravzaprav ima privarčevanega nekaj denarja. S tem denarjem se želi izogniti dejavnostim, ki povečujejo ogljični odtis, kot so osebni avtomobili ali javni prevoz, zlasti z nakupom električnega kolesa.
- Vedela je, da običajne modne prakse pogosto vključujejo škodljive kemikalije, prekomerno porabo vode in izkoriščevalske delovne razmere. Bolj ko je spoznavala temne plati te industrije, bolj se je počutila konfliktno glede sodelovanja v plesni kulturi, ki pogosto daje prednost trendom pred trajnostjo. Toda če bo izbrala trajnostna oblačila, ji bo nakup električnega kolesa vzel manj časa.
- Vendar se je Sophie znašla pred dilemo. Trajnostne modne izbire so bile pogosto povezane z višjo ceno, zaradi omejenega proračuna pa si ni mogla privoščiti etično izdelane obleke. Ni želela sklepati kompromisov glede svojih vrednot, hkrati pa se ni želela počutiti izključene ali obsojane s strani vrstnikov, poleg tega pa je želela z nakupom električnega kolesa izkoristiti priložnost in zmanjšati svoj ogljični odtis

DILEMA

Naj Sophie izbere obleko hitre mode po dostopni ceni in kupi električno kolo ali naj investira v trajnostno in etično izdelano obleko, tudi če to pomeni, da bo porabila več denarja?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

Raziskovanje in predstavitev

Učence razdelite v manjše skupine in vsaki skupini dodelite določen vidik trajnostne mode, kot so okolju prijazni materiali, prakse pravične trgovine ali recikliranje. Naročite jim, naj opravijo raziskavo in pripravijo predstavitev, v kateri bodo poudarili pomen dodeljenega vidika, njegov vpliv na zmanjšanje ogljičnega odtisa in primere blagovnih znamk ali pobud, ki ga posebejajo. Učence spodbujajte, da v podporo svojim ugotovitvam vključijo vizualne prikaze in študije primerov iz resničnega življenja.

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Oblikovalski izziv

Challenge students to design and sketch their own sustainable fashion piece or collection. Provide them with information about sustainable design principles, such as zero-waste patterns, use of organic or recycled materials, and innovative production techniques. Allow students to present their designs and explain the sustainable elements incorporated. This activity promotes creativity, critical thinking, and understanding of the practical application of sustainable fashion concepts.

VPRAŠANJA

1. Ali bi morala Sophie dati prednost trajnostni modi kljub temu, da je njena cena višja? Zakaj ali zakaj ne?
2. Kako trajnostna moda prispeva k zmanjševanju ogljičnega odtisa in spodbujanju etičnih praks v modni industriji?
3. Na kakšne druge načine lahko Sophie poleg trajnostne izbire mode zmanjša svoj ogljični odtis?
4. Kako lahko posameznikove izbire v modi vplivajo na prakse v industriji in spodbujajo spremembe?
5. S kakšnimi izzivi se lahko Sophie sooči pri izbiri trajnostne mode? Kako jih lahko premaga?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

ČLOVEKOV RAZVOJ, KIBERNETSKO USTRAHOVANJE IN BIOETIKA TEMA: ČLOVEŠKI RAZVOJ

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ČLOVEŠKI RAZVOJ

NASLOV

**ČLOVEKOV RAZVOJ, KIBERNETSKO
USTRAHOVANJE IN BIOETIKA**

CILJI

- Sposobnost opredeliti človekovo dostojanstvo, človekove pravice in človekov razvoj
- Dokazati znanje in razumevanje človekovega dostojanstva, človekovih pravic in človekovega razvoja
- Dokazati poznavanje osnovnih vidikov človekovega razvoja
- Spoznati povezavo med etičnimi načeli, uporabo bioetike in človeškim razvojem
- Sposobnost samostojne reprodukcije osnovnih vidikov človekovega razvoja
- Znati navesti primer povezave med etičnimi načeli in človekovim razvojem

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Zavedati se pomena človekovega razvoja
- Poznavanje bioetičnih vidikov človekovega razvoja
- Zavedati se tveganja, ki ga prinaša neuporaba bioetičnih načel pri razvoju človeka
- Zavedati se pomena osebnega zgleada za človekov razvoj

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Pravica do zasebnosti je osnovna človekova pravica, vendar je v sodobni družbi, zlasti z razvojem novih medijev, začela veljati za luksuz. Ljudje zamenjujejo svojo zasebnost, da bi bili sprejeti in priljubljeni v okolju, v katerem živijo. Ljudje pogosto sami od sebe izpostavljajo svojo zasebnost javnosti, ko objavljajo svoje fotografije na družbenih omrežjih, da bi dobili več pozornosti. Prav tako pa se lahko zasebni podatki o posameznikih zbirajo za uporabo v komercialne namene. Z McLuhanovimi besedami se ljudje vračajo v plemenske čase, ko je bilo vse javno (McLuhan 2013). Poleg

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

izpostavljanja lastne zasebnosti so ljudje za pridobitev večje priljubljenosti pripravljeni poniževalno ravnati z drugimi ljudmi in jih poniževati. Zdi se, da ti procesi ne zagotavljajo platforme za razvoj osebnosti in uresničevanje potencialov ljudi.

Na začetku je bila pravica do zasebnosti povezana z negativno svobodo, človeškim dostojanstvom in osebno avtonomijo. Pozitivno in negativno razumevanje svobode je razčlenil Isaiah Berlin v svoji legendarni knjigi Dva koncepta svobode. Po Berlinu je negativna svoboda opredeljena kot svoboda od neke entitete ali od določenih dejavnosti (na primer: med poletnimi počitnicami ste svobodni od vsakodnevnih obveznosti), medtem ko je pozitivna svoboda opredeljena kot svoboda, da nekaj naredite (na primer: kaj boste naredili s svojim prostim časom med poletnimi počitnicami). Človekovo dostojanstvo je povezano z vrednostjo in statusom, ki ga ima vsak človek kot edinstven posameznik. Osebna avtonomija je zmožnost vsakega posameznika, da samostojno upravlja svoje življenje, se sam odloča in sprejema odločitve na podlagi lastnega svetovnega nazora in vrednot. Postavlja se vprašanje, ali lahko ljudje ob nespoštovanju pravice do zasebnosti doživijo osebni razvoj, tj. ali lahko govorimo o človekovem razcvetu?

Člen 9 Splošne deklaracije o bioetiki in človekovih pravicah navaja, da je treba spoštovati zasebnost posameznikov in zaupnost njihovih osebnih podatkov. Podatki o posameznikih se ne smejo uporabljati ali razkrivati za druge namene, kot so bili zbrani ali za katere je bila dana privolitev (UNESCO 2005).

Kibernetsko ustrahovanje vključuje pošiljanje žaljivih in grozilnih sporočil po elektronski pošti in v javnih medijih, objavljanje slik ali videoposnetkov, ki žrtev osramotijo, ustvarjanje lažnih profilov ter lažnih ali škodljivih informacij o žrtvi.

Posledica spletnega ustrahovanja so lahko težave s telesnim in duševnim zdravjem, uživanje drog, alkohola, slabše samospoštovanje itd. Posledice kibernetskega ustrahovanja so lahko slabe ocene v šoli, na fakulteti, zmanjšana sposobnost delovanja, motivacija za uspeh v življenju in zmanjšanje možnosti za človekov

PRIMER

Spletno ustrahovanje je pojav, s katerim se na žalost srečujemo vse pogosteje. Bolj ko se uporablja internet, več je primerov kibernetnega ustrahovanja. To še posebej velja za populacijo, ki je ranljiva in ima malo izkušenj z nevarnostmi uporabe informacij o zasebnem življenju za kibernetno ustrahovanje. Ali lahko navedete primere kibernetnega ustrahovanja iz svoje osebne izkušnje ali izkušnje nekoga, ki ga poznate? Dostojanstvo posameznikov je lahko ogroženo, če se z njimi ravna na ponižujoč način. Ogroženost dostojanstva je še večja, če je to objavljeno v družabnih medijih. Trije vplivneži v Bolgariji so aprila 2023 objavili videoposnetek, v katerem so z moškim ravnali kot s psom. Ali je bilo človeško dostojanstvo moškega, s katerim so ravnali kot s psom, spoštovano? Ko so bili vplivneži zaradi incidenta aretirani, so se branili, da so imeli soglasje osebe, s katero je bilo ravnano kot s psom. Dodatne informacije so pokazale, da je šlo za osebo z motnjo v duševnem razvoju. Ali je privolitev osebe z motnjo v duševnem razvoju zakonita? Ali lahko privolitev katere koli osebe upravičuje ravnanje z njo kot z živaljo? Predstavljajte si, da ta človek ni imel motenj v duševnem razvoju, ampak je imel eksistenčne težave in je zato privolil, da se z njim ravna kot s psom. Ali bi bila njegova privolitev legitimna? Ali bi bilo njegovo morebitno ravnanje kot s psom legitimno? Če človek ne bi imel motenj v duševnem razvoju in eksistencialnih težav ter bi privolil, da se z njim ravna kot s psom, da bi pridobil priljubljenost ali veliko vsoto denarja, ali bi bila njegova privolitev legitimna? Ali bi bilo njegovo ravnanje kot s psom legitimno? Zakaj je ravnanje z ljudmi kot z živalmi nesprejemljivo? Ali je ravnanje posameznika kot psa problematično? V objavi posnetka, ki ga je posnel? Ali je problematično oboje? Ali pa ni problematično nič od naštetega? Kakšno je vaše mnenje o nevarnostih ponižujočega ravnanja v javnem prostoru (na družbenih omrežjih). Primer prikazovanja fotografij, za katere ne bi želeli, da se pojavijo v javnosti. Ali pa da bi vas na družbenih omrežjih s komentarji poniževali in žalili. Kako bi ravnali, če bi se to zgodilo? Katere ukrepe ste sprejeli, da bi preprečili, da bi se to zgodilo?

DILEMA

Postavlja se dilema, ali lahko govorimo o kibernetsem ustrahovanju, če se posameznik ponižuje v javnem prostoru, ne da bi to nameraval storiti. Druga dilema je, ali lahko govorimo o tem, da posameznik ponižuje drugega posameznika v javnem prostoru, ne da bi to nameraval storiti, ali lahko govorimo o kibernetsem ustrahovanju. Tretja dilema je, ali dva posameznika istočasno nastopata v javnosti z namenom, da bi drug drugega ponižala, in če se to zgodi, ali gre za kibernetško ustrahovanje. Ali lahko navedete konkretne primere ustrahovanja? Če nekdo, ki ustrahuje druge, postane žrtev ustrahovanja, ali si zasluži pomoč? Kako pomagati žrtvam spletnega ustrahovanja?

Ali gre za kibernetško nadlegovanje, če zavestno sodelujete na javnem dogodku in o tem prejmete negativne komentarje? Ali je kibernetško ustrahovanje, če nekdo objavi svojo fotografijo in o tem prejme negativne komentarje? Ali je vsak negativen komentar kibernetško ustrahovanje? Zakaj večina ljudi objavlja slike v družabnih medijih? Zakaj ljudje komentirajo slike? Zakaj na slike dodajajo negativne komentarje?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

<https://www.youtube.com/watch?v=vtfMzmkYp9E>

https://www.youtube.com/watch?v=-C_T-CtgIEs

<https://www.youtube.com/shorts/wUpGnraLbnc>

pogovor v razredu, ki ga vodi učitelj.

Oglejte si kratke videoposnetke in organizirajte razpravo o njih

Organizirajte razpravo o razlikah med ustrahovanjem in kibernetiskim ustrahovanjem

VPRAŠANJA

Kibernetsko ustrahovanje je lahko povezano s kršenjem zasebnosti posameznikov, če se jim grozi z javnim razkritjem delov njihovega zasebnega življenja. Kibernetsko ustrahovanje lahko ogrozi integriteto, dostojanstvo in možnost razvoja posameznika.

Kaj je ustrahovanje?

Kaj je spletno ustrahovanje?

Ali je spletno ustrahovanje povezano s kršenjem zasebnosti posameznikov?

Ste bili kdaj žrtev spletnega ustrahovanja?

Kako se odzvati na spletno ustrahovanje?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

ČLOVEKOV RAZVOJ, KIBERNETSKO USTRAHOVANJE IN BIOETIKA TEMA: ČLOVEŠKI RAZVOJ

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ČLOVEŠKI RAZVOJ

NASLOV

**ČLOVEKOV RAZVOJ, KIBERNETSKO
USTRAHOVANJE IN BIOETIKA**

CILJI

- Dokazati znanje in razumevanje človekovega dostojanstva, človekovih pravic in človekovega razvoja
- Dokazati poznavanje osnovnih vidikov človekovega razvoja
- Spoznati povezavo med etičnimi načeli, uporabo bioetike in človeškim razvojem
- Sposobnost samostojne reprodukcije osnovnih vidikov človekovega razvoja
- Znati navesti primer povezave med etičnimi načeli in človekovim razvojem

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Zavedati se pomena človekovega razvoja
- Poznavanje bioetičnih vidikov človekovega razvoja
- Zavedati se tveganja, ki ga prinaša neuporaba bioetičnih načel pri razvoju človeka
- Zavedati se pomena osebnega zgleada za človekov razvoj
- sposobnost uporabe bioetičnih načel v konkretnih situacijah v zvezi s človekovimi pravicami in človekovim razvojem.
- da si upajo izražati svoja osebna prepričanja na spoštljiv in strpen način

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Spoštovanje dostojanstva in omogočanje razvoja potencialov vsakega človeka je stalno aktualno vprašanje. Družba je dolžna vsakemu posamezniku omogočiti, da uresniči svoje potenciale, če se je za to pripravljen potruditi. V tem smislu imajo posamezniki formalno enake pravice in obveznosti do družbe, družba pa je dolžna

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

svojim članom zagotoviti dostop do izobraževalnih in zdravstvenih storitev pod dostopnimi in enakimi pogoji.

Razlike v uresničevanju potencialov posameznikov ne bi smeli pogojevati družbeni dejavniki, kot so stereotipi, segregacija in diskriminacija, temveč bi morale biti posledica individualnih dejavnikov, kot so nadarjenost posameznikov, pripravljenost za delo in prizadevanja za razvoj lastne nadarjenosti itd.

Rast lahko razumemo kot proces, v katerem se nekdo ali nekaj razvija, spreminja, izboljšuje. Koncept človekovega razvoja je povezan z merjenjem in primerjavo kakovosti življenja ljudi.

V prvem poročilu o človekovem razvoju Programa Združenih narodov za razvoj je navedeno, da morajo biti ljudje v središču vsega razvoja (Solbeck 2016). Etične dileme, ki se porajajo, so, ali lahko dinamiko življenja, spremembe v posameznih življenjskih ciklih ljudi, drugih oblik življenja in narave kot celote imenujemo razvoj? Izboljšanje življenjskih razmer ene vrste lahko pomeni poslabšanje življenjskih razmer drugih vrst, tako da je to, kar je razvoj za eno vrsto (če razvoj opredelimo utilitaristično), lahko nazadovanje za druge vrste na planetu. Če ima človek prednost pri razvoju, ali to pomeni, da lahko uporablja druge vrste in vrednote narave kot instrument za doseganje lastnega razvoja? Ali doseganje človekovega razvoja ne ogroža obstoja drugih vrst na planetu in narave kot celote?

Da bi dosegli človekov razvoj, morajo imeti ljudje dolgo in zdravo življenje, dostop do znanja in potrebnih virov, ki jim bodo zagotovili dostojen življenjski standard. Predpogoji za človekov razvoj so uživanje političnih, gospodarskih in družbenih svoboščin, ki dajejo priložnost za ustvarjalnost in produktivnost, spoštovanje kot osebe in uživanje človekovih pravic (Solbeck 2016). Z etičnega vidika se pojavljajo številne dileme. Na primer, če v družbi obstajajo stereotipi, segregacija in diskriminacija, ali vsi ljudje uživajo enako stopnjo politične, ekonomske in socialne svobode? Če ljudje iz določene družbene skupine zaradi diskriminacije ne morejo pridobiti izobrazbe, ali lahko naredijo uspešno poslovno kariero (uživajo ekonomsko svobodo), imajo pomemben vpliv v politiki (uživajo politično svobodo) in imajo ugleden družbeni status (uživajo socialno svobodo).

PRIMER

Predstavljajmo si situacijo, ko je mogoče z zdravniškim posegom rešiti življenje kritično bolnega nedonošenčka, ki je še v maternici matere. Obstaja velika verjetnost, da bo preživel, vendar bo imel duševne

DILEMA

Kaj storiti v takšnem primeru. Eden od odgovorov je, da ker človeško dostojanstvo temelji na duševnih sposobnostih posameznikov, je narobe, če na svet pripeljemo osebo, ki bo duševno nesposobna. Drugi odgovor bi bil, da bi bilo treba sprejeti vse ukrepe za rešitev življenja nedonošenčka, saj enakost človeškega dostojanstva prepoveduje, da bi nekatera življenja veljala za nevredna življenja. Tretji odgovor je, da bi bilo treba spoštovati dostojanstvo staršev in jim omogočiti avtonomijo pri sprejemanju lastnih odločitev in reševanju te moralne dileme. Kaj menite o tej situaciji? Kakšna bi bila pravilna odločitev? Zakaj?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

pogovor v razredu, ki ga vodi učitelj.
Je vsako življenje enako dragoceno? Zakaj?
Ali je treba povečati ozaveščenost, da bi pomagali osebam z motnjami v duševnem razvoju?
Ali naj imajo osebe z motnjami v duševnem razvoju enake pravice kot vsi drugi ljudje?
Ali je ignoriranje oseb z motnjami v duševnem razvoju oblika diskriminacije?
Ali je ignoriranje oseb z motnjami v duševnem razvoju oblika neenakosti?

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Oglejte si kratek videoposnetek o duševni prizadetosti in organizirajte razpravo v razredu o vprašanih, ki izhajajo iz videoposnetka:

Predlagani videoposnetki:

<https://www.youtube.com/watch?v=F02hGK8Ko3>

<https://www.youtube.com/watch?v=zzTCrz9Xynw>

VPRAŠANJA

- Ali poznate osebo z motnjo v duševnem razvoju?
- Kako naj se osebe z motnjami v duševnem razvoju vključijo v družbo?
- Kako lahko pomagate osebam z motnjami v duševnem razvoju v svoji lokalni skupnosti

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

OBRAT ZA RECIKLIRANJE NA NARAVNEM OBMOČJU MESTA

TEMA: ZDRAVJE EKOSISTEMOV

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ZDRAVJE EKOSISTEMOV

NASLOV

**OBRAT ZA RECIKLIRANJE NA
NARAVNEM OBMOČJU
MESTA**

CILJI

- Raziskovanje medsebojne povezanosti sveta.
- Poznavanje povezave med ekosistemskimi storitvami in koristmi za ljudi
- razumevanje pomena ohranjanja zdravih ekosistemov in vplivov, ki jih imajo lahko človekove dejavnosti na te sisteme.
- Razumeti, ali gospodarske koristi prevladajo nad trajnostjo ekosistema.
- sprejemanje osebne odgovornosti pri poseganju v zdravje ekosistema

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- znati opredeliti pojem zdravja ekosistema
- spoznati, da je vse v naravi medsebojno povezano.
- Poznavanje različnih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje ekosistema
- poznavanje etičnih načel, povezanih z zdravjem ekosistemov
- Čutiti se usposobljene za reševanje specifičnih situacij, v katerih se pojavijo težave z zdravjem ekosistemov in vodnimi viri.

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Blaginja ljudi je odvisna od storitev, ki jih neposredno ali posredno prejemajo od ekosistemov. Ljudje uživajo blaginjo zaradi storitev, ki jih prejemajo iz popolnoma naravnih ekosistemov, kot so travniki, gozdovi, oceani, pa tudi tistih, pri upravljanju katerih je bolj prisotno posredovanje človeškega dejavnika, kot so kultura in mesta. V sodobni družbi so številni ekosistemi ogroženi zaradi prekomernega

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

izkoriščanja. Količina in raznovrstnost odpadkov, ki nastajajo zaradi dejavnosti ljudi, je izjemno velika in zahteva gradnjo zmogljivejših in priročno lociranih obratov za recikliranje. Lokacija teh obratov se počasi približuje naravnim območjem v mestnih predmestjih in jih zaseda.

PRIMER

Hitro rastoče mesto širi svoje meje in načrtuje gradnjo novega obrata za recikliranje odpadkov na velikem zemljišču, ki je že vrsto let nerazvito in ohranjeno kot naravno območje. Na njem so naravne sprehajalne poti za mame z otroki in vgrajeno igrišče za otroke. To lahko povzroči uničenje naravnih habitatov, kot so vodni zbiralnik (jezero), travnik, gozdno območje, in prikrajša prebivalce mesta za naravni prostor za preživljanje prostega časa. Poleg tega lahko ta gradnja povzroči preselitev številnih živalskih vrst in uničenje biotske raznovrstnosti. Vlada trdi, da je projekt potreben za gospodarsko rast, reševanje težav z odlaganjem prevelikih količin odpadkov in ustvarjanje delovnih mest, kritiki pa trdijo, da so dolgoročni stroški za okolje in prihodnje generacije večji od kratkoročnih koristi. Mestni svet izvede javno anketo, ki ji sledi sestanek s prebivalci mesta, na katerem lahko ti izrazijo svoje pomisleke, podajo predloge in sodelujejo v konstruktivnem dialogu s predstavniki vlade, da bi sprejeli končno odločitev.

DILEMA

Ali bi moralo mesto zgraditi obrat za recikliranje na naravnem območju mesta?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

Učenci se razdelijo v skupine, v katerih razpravljajo o etičnih vidikih in možnih rešitvah tega scenarija. Razmislijo o naslednjih vprašanih in oblikujejo razgibano ravnovesje argumentov za in proti. Vsak argument morajo oceniti od 0 do 3, odvisno od tega, kako prepričljiv se jim zdi. Na koncu seštejejo ocene in ugotovijo, katera stran dileme je močnejša.

Točke, ki jih je treba upoštevati:

1. Razmislite o argumentih za gradnjo obrata za recikliranje. Koristi, ki jih bodo imeli ljudje in mesto.
2. Razmislite o slabostih tega projekta in ekosistemskih koristih, za katere so ljudje prikrajšani?
3. Razmislite, kako nadomestiti prevzem dela zemljišča in njegovega ekosistema za gradnjo?
4. Razmislite, kako uravnotežiti potrebo po gospodarski rasti in ustvarjanju delovnih mest z morebitnimi negativnimi vplivi urbanizacije na okolje?
5. Katere etične vidike je treba upoštevati pri odločanju o urbanizaciji?
6. Katere alternativne rešitve bi lahko raziskali za umestitev industrijskega projekta brez uničenja naravnih habitatov in biotske raznovrstnosti?

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (IGRA VLOG)

Srečanje z odborom mestnega sveta. Sestanka se udeležijo predstavniki različnih družbenih skupin, ki predstavijo svoje videnje primera.

1. Predstavniki vlade: Predstavniki predstavništva: zagovarja obrat za recikliranje odpadkov, poudarja gospodarske koristi, ustvarjanje delovnih mest in potrebo po reševanju problema odlaganja smeti. Poudarja morebitni pozitivni vpliv na razvoj in rast mesta.

2. Prostovoljec mladinske organizacije: nasprotuje gradnji obrata za predelavo odpadkov in izraža zaskrbljenost zaradi uničenja naravnega prostora za sprostitev mladih in družin.

3. Lokalni prebivalec: Predstavlja prebivalca, ki živi v bližini predlagane lokacije. Deli osebne izkušnje in skrbi glede morebitnih negativnih vplivov na skupnost, vključno s povečanim

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (IGRA VLOG)

prometom, hrupom in zmanjšano kakovostjo življenja. Izraža željo po zaščiti naravnega območja in ohranitvi obstoječega ekosistema.

4. Strokovnjak za divje živali: nasprotuje gradnji obrata za recikliranje odpadkov, saj izraža zaskrbljenost zaradi uničenja naravnih habitatov, izgube biotske raznovrstnosti in dolgoročnih okoljskih posledic. Trdi, da je treba razmisliti o alternativnih rešitvah za reševanje problema odpadkov brez ogrožanja okolja. Zagotavlja znanstvena spoznanja o posebnih živalskih vrstah, prisotnih na območju, in njihovi odvisnosti od naravnih habitatov. Razloži morebitne posledice uničenja habitatov, kot so premestitev vrst, zmanjšanje biotske raznovrstnosti in neravnovesje ekosistema.

5. Lastnik podjetja: podpira gradnjo obrata za recikliranje odpadkov zaradi potencialnih gospodarskih priložnosti. Poudarja vidik ustvarjanja delovnih mest in razpravlja o tem, kako bi to lahko koristilo lokalnemu gospodarstvu in podjetjem. Izraža pomisleke glede ekonomskih stroškov alternativnih rešitev.

6. Mestni načrtovalec: Predstavi tehnične vidike projekta, vključno z zasnovo, možnostmi ravnanja z odpadki in presojo vplivov na okolje. Zagotavlja informacije o morebitnih omilitvenih ukrepih, kot sta obnova habitatov in spremljanje okolja.

7. Zaskrbljeni starši: izraža zaskrbljenost zaradi morebitne izgube rekreacijskega prostora za družine z otroki, dolgoročnih učinkov na prihodnje generacije in pomena ohranjanja naravnih območij za izobraževanje in dobro počutje otrok. Poudarja odgovornost mestnega sveta, da preuči trajnostne in okolju prijazne rešitve

VPRAŠANJA

1. Ali je treba pri odločanju o gradnji strateško pomembnega objekta v mestu upoštevati mnenje javnosti?

2. Ali je javno mnenje pomembno in ali je dejansko odločilno, ko mu prisluhnemo?

3. Ali bi se strinjali s pobudo, da se na naravnem območju vašega mesta zgradi obrat za recikliranje?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

VLOGA FOSFATOV PRI EVTROFIKACIJI

TEMA: ZDRAVJE EKOSISTEMOV IN VODNI VIRI

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ZDRAVJE EKOSISTEMOV IN VODNI VIRI

NASLOV

VLOGA FOSFATOV PRI EVTROFIKACIJI

CILJI

- Dokazati poznavanje in razumevanje evtrofikacije
- Dokazati poznavanje osnovnih vidikov evtrofikacije
- Poznavanje povezave med etičnimi načeli, uporabo bioetike in evtrofikacijo

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- znati opredeliti pojem zdravja ekosistema
- spoznati, da je vse v naravi medsebojno povezano.
- Poznavanje različnih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje ekosistema
- razumevanje pomena vodnih virov za vitalnost ekosistema
- poznavanje etičnih načel, povezanih z zdravjem ekosistemov
- spoznati pomen vodnih virov za ljudi in celotno okolje.

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Ljudje smo z vodo globoko in dolgoročno povezani. Ljudje so odvisni od vode. Zato je potrebna etika pri uporabi in upravljanju vodnih virov. Tekmovanje za vodo, za njeno uporabo za potrebe gospodinjstev, kmetijstva in industrije, bo vedno bolj pereče. Kakovostna oskrba z vodo in sanitarno-higienski pogoji so povezani z izboljšanjem zdravja ljudi in gospodarske produktivnosti.

Voda je zelo pomembna za življenje in zdravje ljudi. Z diagnozo ekosistema se oceni, ali je ta v dobrem stanju ali ne. Če se v ekosistemu pojavijo težave, poskušamo najti razloge, zakaj so se

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

pojave. Stanje ekosistema je dinamično in se lahko spreminja glede na vpliv številnih dejavnikov. Če ugotovimo težave z zdravjem ekosistema, poskušamo poiskati zdravilo in ukrepe, ki bodo ekosistem ponovno vzpostavili v normalno stanje.

V zadnjem času se je stanje vodnih teles v Evropski uniji, ki se uporabljajo za pitje in gospodinjstvo, poslabšalo zaradi eutrofikacije. 95 % fosforja konča v komunalni odpadni vodi zaradi uporabe fosfatov v sintetičnih detergentih, 5 % fosforja pa konča v odpadni vodi zaradi uporabe gnojil v kmetijskih dejavnostih. Fosfati povzročajo ogromno škodo okolju. Odvajanje odpadne vode z visoko vsebnostjo fosforja je dejavnik, ki prispeva k hitremu razmnoževanju cianobakterij (eutrofikacija) v površinskih vodnih telesih. Citotoksini, ki jih proizvajajo cianobakterije, ogrožajo življenje in zdravje ljudi in živali. Obstajajo tudi nevidne grožnje: zaradi obilice fosfatov v vodnih telesih se spremeni kemična sestava vode, uniči se mikroflora in voda ni več primerna za pitje. V evropskih državah je bilo omejevanje vsebnosti fosforja v sintetičnih detergentih doseženo z zakonodajnimi ukrepi ali prostovoljnimi sporazumi ter izvajanjem direktive o čiščenju komunalne odpadne vode.

PRIMER

Zaradi antropogenega onesnaževanja fosfor vstopa v vodna telesa v obliki $H_2PO_4^-$, HPO_4^{2-} , PO_4^{3-} ali polifosfatnih ionov. Za čiščenje odpadne vode pred onesnaženjem s fosfatnimi ioni je potrebna posebna tehnologija. Uporabljata se dve metodi: biološka in kemična.

Pri biološki obdelavi se uporabljajo bakterije, ki kopičijo fosfor in tvorijo biomaso.

V kemiji se fosfatni ioni ločijo z obarjanjem. Nastalo kemijsko blato je težko predelati, dragi pa so lahko tudi reagenti, vendar je oprema, potrebna za to metodo, preprostejša kot pri biološki obdelavi. Poleg

CASE

tega je metoda varnejša na območjih, kjer sestava odpadne vode otežuje biološko ločevanje fosfatov. Fosfatni ioni tvorijo rahlo disociirane spojine z ioni številnih kovin, vendar se za praktično čiščenje vode uporabljata dve od njih.

Podjetje Kemira ponuja koagulante za čiščenje vode, katerih ime odraža njihovo glavno sestavino: "Ferix-3" in "ALS-7,2 %". Družina Smith že več generacij živi v bližini jezera Crystal Lake. Jezero je bilo vedno osrednji del njihovega življenja, saj jim je omogočalo ribolov, plavanje in rekreacijo. Vendar se je v zadnjih letih kakovost vode v jezeru Crystal Lake poslabšala zaradi evtrofikacije, ki jo povzroča prekomerna vsebnost fosfatov v vodi. Vse pogosteje so se pojavljale alge, zaradi česar jezero ni več privlačno za dejavnosti, v katerih je družina Smith nekoč uživala. Smithovi imajo majhno družinsko podjetje, ki proizvaja pralna sredstva, njihov vodilni izdelek pa vsebuje fosfate. Družinsko podjetje je pomemben vir dohodka in se prenaša iz roda v rod. Njihovo pralno sredstvo se pogosto uporablja v skupnosti in sosednjih mestih.

DILEMA

Ali bi morali biti pozorni na sestavo sintetičnih detergentov, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju

Etična dilema: Družina Smith se sooča z etično dilemo. Po eni strani jim je zelo mar za okolje in zdravje jezera Crystal Lake. Zavedajo se, da njihovo pralno sredstvo, ki vsebuje fosfate, prispeva k problemu evtrofikacije. Po drugi strani pa bi prepoved fosfatov v njihovem detergentu lahko ogrozila prihodnost njihovega družinskega podjetja in preživetje zaposlenih.

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

Predstavitev teme z vprašanji in ogled dveh videoposnetkov
Razprava v skupini

- Katera čistila uporabljate za
 - * osebna higiena
 - * jedi
 - * pranje perila?
- Kako jih izberete?
- Katera od teh treh skupin detergentov najbolj škoduje okolju in zakaj?

Ogled videoposnetka, ki metaforično prikazuje, kaj se vsak dan dogaja z Baltskim morjem, kar lahko razumemo <https://www.youtube.com/watch?v=qkOkO5tYGF4&t=26s>

Ogled videoposnetka o eutrofikaciji, ki predstavlja veliko grožnjo za Baltsko morje
<https://www.youtube.com/watch?v=YfEV3qkbPRQ&t=58s>

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Laboratorijska praksa
MODELIRANJE ČIŠČENJA ODPADNIH VODA
Oprema za poskuse, snovi

1% raztopina Na_3PO_4 , raztopina pralnega praška; 0,5M raztopina FeCl_3 , 0,5M raztopina $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$, 0,5M raztopina CaCl_2 .
6 epruвет, pipeta za kapljanje, lijaki, erlenmajerice, stekleni lijak in filtrirni papir.

Postopek eksperimentiranja

1. V prvo epruветo vlijete raztopino natrijevega ortofosfata v plast ≈ 1 cm
2. Dodajte ≈ 10 kapljic prvega izbranega reagenta za obarvanje fosfatnih ionov
3. Opazovanja zapišite v tabelo
4. V drugo epruветo vlijemo raztopino pralnega praška v plasti ≈ 1 cm
5. Dodajte ≈ 10 kapljic prvega izbranega reagenta za obarvanje fosfatnih ionov

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

6. Opazovanja zapišite v tabelo
7. Poskus ponovite z drugim in tretjim predlaganim reagentom.

Registracija pridobljenih podatkov

Preglednica 1. Vpliv reagenta

Sestava odpadne vode	Opazovanja po dodajanju reagenta
Na_3PO_4 / PO_4^{3-} ioni	1.. 2.. 3..
Raztopina pralnega praška	1.. 2.. 3..

VPRAŠANJA

- Ali je mogoče odpadno vodo očistiti fosfatov, da bi preprečili evtrofno onesnaženje?
Kateri od reagentov je najučinkovitejši za obarvanje fosfatnih ionov?
Kako izbrati okolju prijazen detergent?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

GENSKI INŽENIRING

TEMA: ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

NASLOV

GENSKI INŽENIRING

CILJI

- prikazati razumevanje in poznavanje znanstvenih načel in tehnoloških konceptov.
- razumeti učinke znanosti in tehnologije na družbo in okolje ter oceniti njihov pomen.
- učinkovito razumevanje in razlaganje znanstvenih idej in konceptov.
- Razvijati spoštovanje do sistematičnega pristopa znanstvene metode pri raziskovanju in razumevanju naravnih pojavov v okviru kmetijstva.

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- es.
- Razumeti etiko znanstvenega napredka, zlasti na področju genskega spreminjanja v kmetijstvu.
- Učinkovito sporočanje bioetičnih vidikov spreminjanja rastlinske DNK različnim javnostim.
- prepoznati etične dileme v znanosti in tehnologiji, zlasti pri gensko spremenjenih organizmih v kmetijstvu.
- Uporaba bioetičnih načel v kmetijstvu, ki zagotavljajo odgovorne odločitve.
- sodelovati v etičnih razpravah in predlagati rešitve v zvezi z znanstvenim napredkom, kot je gensko spreminjanje v kmetijstvu, ob upoštevanju morebitnih posledic

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Genetika je študija o tem, kako se lastnosti in značilnosti prenašajo iz generacije v generacijo. Genetika je znanstvena študija genov in dednosti oziroma tega, kako se določene lastnosti ali značilnosti prenašajo s staršev na potomce zaradi sprememb v zaporedju DNK. Gen je del DNK, ki vsebuje navodila za ustvarjanje ene ali več molekul, ki pomagajo pri delovanju telesa. Z genskim inženiringom se proizvajajo tudi različna zdravila in hormoni za medicinsko uporabo.

PRIMER

Družina Weber je v prijetni majhni vasici v Nemčiji rada kmetovala. Pridelovali so najokusnejšo koruzo v mestu in s tem razveseljevali vse. Nekega posebnega dne jih je obiskala pametna znanstvenica Dr. Emma Hoffmann. Veliko je vedela o spreminjanju DNK rastlin, da bi bili pridelki še boljši.

Dr. Hoffmann je med sprehodom po koruznem polju družini Weber povedal o spreminjanju DNK rastlin. To bi rastlinam pomagalo v boju proti žuželkam, boleznim in slabemu vremenu. Pridelki bi lahko postali večji in okusnejši, kar bi pomagalo vsem kmetom. Toda spreminjanje DNK je imelo tudi nekaj težav. Včasih bi se lahko rastlinam ali celo ljudem zgodile nepričakovane stvari, saj še ni znano, kakšne daljnosežne posledice bodo imeli gensko spremenjeni organizmi za ljudi.

Družina Weber je morala sprejeti pomembno odločitev.

DILEMA

Ali naj družina Weber na svoji kmetiji poskuša spremeniti DNK rastlin, da bi pridelali boljše pridelke, ali naj še naprej kmetujejo tako, kot znajo?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

Razprava o prednostih in slabostih

Spodbujanje učencev h kritičnemu razmišljanju o prednostih in tveganjih spreminjanja rastlinske DNK.

1. Razdelite razred v dve skupini: "Za" in "Proti".
2. Vsaki skupini dodelite nalogo, da pripravi argumente za spremembo rastlinske DNK ali za uporabo tradicionalnih metod.
3. Izvedite razpravo, v kateri učenci iz vsake skupine predstavijo svoja stališča.
4. Po razpravi spodbudite razpravo o različnih pogledih in etičnih vidikih.

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Raziskovanje rastlinske DNK

Predstavitve koncepta spreminjanja rastlinske DNK in njegovih možnih učinkov na pridelke.

1. Učencem ponudite različne slike ali modele rastlin.
2. Razložite, da lahko znanstveniki, kot je Dr. Hoffmann, spremenijo DNK rastline in jo na različne načine izboljšajo.
3. Učenci naj s pomočjo likovnih pripomočkov spremenijo slike ali modele rastlin in jim dodajo nove značilnosti ali lastnosti.
4. V skupini razpravljajte o tem, kako bi lahko spremembe vplivale na rast in lastnosti rastline.

VPRAŠANJA

- Zakaj menite, da bi bilo spreminjanje DNK rastlin koristno za kmetijstvo? Ali lahko navedete primer?
- Kateri so možni izzivi ali tveganja, ki bi jih lahko povzročilo spreminjanje rastlinske DNK?
- Kako lahko sprememba rastlinske DNK vpliva na okolje in druga živa bitja?
- Če bi bili kmetje, kot je družina Weber, bi se odločili za spremembo DNK rastlin ali bi ostali pri tradicionalnem kmetovanju? Zakaj?
- Zakaj je pri odločanju o genskem inženiringu v kmetijstvu pomembno upoštevati tako koristi kot etične pomisleke?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

BIOTEHNOLOGIJA

TEMA: ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

NASLOV

BIOTEHNOLOGIJA

CILJI

- spodbujanje znanja in razumevanja znanstvenih načel in tehnoloških konceptov.
- prepoznati in analizirati učinke znanosti in tehnologije na družbo in okolje.
- učinkovito razumevanje in razlaganje zapletenih znanstvenih konceptov.
- Razvijati spoštovanje do sistematičnega pristopa znanstvene metode pri raziskovanju in razumevanju naravnih pojavov

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- prepoznati etične dileme v znanosti in tehnologiji, zlasti na področju medicinskih raziskav in zdravljenja.
- sodelovati v razpravah in predlagati rešitve za etične dileme, ki izhajajo iz znanstvenega in tehnološkega napredka.
- Razviti kritično razumevanje etike v znanstvenem napredku, zlasti na področju zdravstva in biotehnologije.
- Učinkovito sporočanje zapletenih bioetičnih vidikov različnemu občinstvu v kontekstu znanosti in tehnologije.
- Uporaba etičnega razmišljanja pri praktičnih dejavnostih in razpravah, povezanih z znanostjo in tehnologijo, za odgovorno sprejemanje odločitev na področju raziskav in razvoja

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Biotehnologija je multidisciplinarno področje, ki uporablja žive organizme, celice in biološke procese za razvoj izdelkov, tehnologij in procesov, ki izboljšujejo različne vidike človeškega življenja in okolja. Vključuje uporabo načel iz biologije, genetike, molekularne biologije, biokemije in drugih sorodnih disciplin za manipulacijo in uporabo bioloških sistemov v praktične namene. Biotehnologija

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

skuša reševati globalne izzive, kot so prehranska varnost, zdravljenje bolezni, trajnostna raba virov in okoljska trajnost, hkrati pa spodbuja gospodarsko rast in znanstveni napredek.

PRIMER

V neki živahni šoli je bil učenec z imenom Luka. Luka je bil radoveden in vesel otrok, ki je imel redko bolezen. Nekega dne je dobil posebno pismo. V njem je bil povabljen k sodelovanju pri znanstvenem projektu.

Znanstveniki so našli nov način zdravljenja Lukove bolezni. Uporabili so posebno znanstveno tehnologijo, imenovano biotehnologija. Zdelo se je, da bi lahko Luka s tem zdravljenjem za vedno ozdravel. Vendar je bilo zdravljenje še vedno v fazi preizkušanja.

Znanstveniki so Luki povedali, da je približno 90 od 100 ljudi, ki so jo poskusili, ozdravelo. To je odlična novica! 10 od 100 ljudi pa se je poslabšalo. To ni tako dobro.

Znanstveniki so povedali, da so zdravljenje še izboljšali, vendar se lahko še vedno zgodi nekaj slabih stvari. Luka ni vedel, kaj naj naredi, zato je vprašal prijatelje v razredu.

Njegovi sošolci, polni sočutja in empatije, so razmišljali o tem vprašanju in ponudili svoje poglede na to, kaj bi moral Luka storiti, kar je na koncu ustvarilo premišljeno in spodbudno razpravo.

DILEMA

Ali naj Luka tvega in se vključi v raziskave, ki obljublajo, da ga bodo ozdravile redke genetske bolezni, ali naj počaka, da bo terapija končno odobrena kot varna?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1

Etična dilema Brainstorm

1. Razdelite razred v majhne skupine.
2. Vsaki skupini dajte nalogo, da poiščejo etične rešitve za Lukov položaj.
3. Na kratko jim predstavite Lukovo dilemo ter morebitna tveganja in koristi tehnike genskega urejanja.
4. Vsako skupino spodbudite, naj oblikuje ustvarjalne rešitve, ki bodo uravnotežile nujnost izkoreninjenja virusa z etičnimi vidiki.
5. Vsaka skupina predstavi svoje tri najboljše rešitve in pojasni razloge za svojo izbiro.
6. Spodbujajte razpravo v razredu, v kateri učenci primerjajo različne rešitve in analizirajo njihove etične posledice, izvedljivost in možne rezultate.
7. Zaključite z razmislekom o izzivih etičnega odločanja na področju biotehnologije

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

Lukov etični intervju

1. Učencem v parih dodelite vlogi intervjuvanca in Luke.
2. V intervjuju intervjuvanec Luki zastavlja vprašanja o njenem miselnem procesu, čustvih in etičnih vidikih v zgodbi.
3. Luka se odzove v svojem liku in pojasni svoje motive, pomisleke in odločitve.
4. Po končanih razgovorih naj učenci zamenjajo vloge za nov krog razgovorov.
5. Vključite se v razpravo v razredu, v kateri učenci razmišljajo o spoznanjih, pridobljenih v intervjujih.
6. Na podlagi odgovorov iz intervjujev omogočite poglobljeno analizo Lukove etične dileme.

VPRAŠANJA

- Kako biotehnologija v zdravstvu in medicini ne pomaga le pri redkih genetskih boleznih?
- O katerih pomembnih stvareh moramo razmišljati, ko uporabljamo biotehnologijo za medicinske raziskave in zdravljenje v naši družbi?
- Kako biotehnologija vpliva na nove izume in tehnologijo na področjih, ki niso zdravstvena, in kaj bi se zaradi nje lahko zgodilo v naši družbi?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

TOVARNIŠKO KMETOVANJE TEMA: ŽIVLJENJE Z ŽIVALMI

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ŽIVLJENJE Z ŽIVALMI

NASLOV

TOVARNIŠKO KMETOVANJE

CILJI

- razumevanje razlike med neodtujljivim dostojanstvom ljudi in neodtujljivo vrednostjo živali.
- Raziskovanje ravni odgovornosti ljudi do živali in narave kot celote.
- razumeti, kaj je etično ravnanje z živalmi in kako je povezano z . . .
- različnimi človekovimi potrebami po preživetju.

ASSOCIATING
WITH
COMPETENCY
FRAMEWORK

- Raziskati etično dilemo, povezano z odnosom med ljudmi in živalmi v primeru kmetovanja.
- razumevanje soodvisnosti med ljudmi in živalmi.
- Raziskovanje ravni odgovornosti ljudi do živali in narave kot celote.
- sprejeti odgovornost za dejstvo, da njihove osebne odločitve vplivajo na dobrobit živali in okolja.
- Razviti kritičen pregled osebnega odnosa do živali in uživanja živali.

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Vsak dan je vse več dokazov, da je nujno treba ravnati drugače in se usmeriti k zdravemu, trajnostnemu in humanemu sistemu prehranjevanja in kmetovanja. Velik del svetovnih trajnostnih in zdravstvenih izzivov je posledica industrijske živinoreje in uporabe velikih količin žit in soje kot krme za živali. Krčenje gozdov, sprememba rabe tal, degradacija tal, izguba biotske raznovrstnosti,

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

prekomerna raba in onesnaževanje vode ter emisije toplogrednih plinov so nekatere od posledic sedanjega sistema kmetovanja in prehrane, ki je znan kot tovarniško kmetovanje. Potrošniki - ljudje - se morajo bolj zavedati, od kod prihaja njihova hrana, in vplivov svojih izbir na okolje.
(Vir: kompetenčni okvir BIOSEM)

PRIMER

Martin prihaja iz družine, v kateri so štiri generacije kmetov. Rad skrbi za vse te živali in dela na kmetiji. Vendar meni, da je uporaba tradicionalnih metod težka in zahteva veliko časa, zato želi preiti na sodobnejše metode. Opravil je nekaj raziskav in ugotovil, da bi bilo dobro začeti s tovarniškim kmetovanjem z uporabo sodobne tehnologije, ki bi mu olajšala delo in omogočila večjo proizvodnjo v krajšem času. Tako bi imel več časa za družino. Po drugi strani pa se zaveda, da bi ta načrt lahko privedel do nekaterih slabih stvari, na primer do tega, da bi živali zadrževali v majhnih in umazanih prostorih, proces pa bi škodoval vodi, zemlji in zraku, ki so pomembni za zdravo življenje. Martin želi svojo kmetijo voditi tako dobro, da mu bo prihranila čas, dobro ravnala z živalmi, pomagala okolju in prinašala denar.

DILEMA

Ali naj Martin uporablja tradicionalni način kmetovanja ali naj preide na sodobnega?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

PREDNOSTI:

- Poceni proizvodnja mesa za kmete precej nezahtevna (enostavna in praktična).
- visoki dobički

ZAHTEVE

- z živalmi se ravna zelo slabo.
- živali lahko ustrahujejo druga drugo.

SUGGESTED ACTIVITY 1

- optimizacija prostora
 - optimizirati postopke v zvezi s tovarniškim kmetovanjem.
 - zagotavlja veliko različnih mesnih izdelkov
 - hitra proizvodnja mesa
 - visoka stopnja avtomatizacije
 - lahko okrepi lokalno gospodarstvo.
 - oskrba velikega števila ljudi z mesom.
 - skoraj NI geografskih omejitev.
 - proizvodnja mesa skozi vse leto
- nizkokakovostno meso.
- živali se gojijo do nenaravne rasti.
 - hitro ločevanje družin (za živali).
 - nekatere živali so ubite samo zaradi svojega spola.
 - nenaravna oblika reje živali gensko inženirstvo se lahko uporablja za tovarniško kmetovanje.
 - delež maščobe v mesu je precej visok.
 - meso je lahko okuženo z antibiotiki.
 - visoka poraba vode
 - onesnaženost tal
 - onesnaževanje podtalnice
 - globalno segrevanje
 - izgube delovnih mest zaradi avtomatizacije.

PREDLAGANA DEJAVNOST 2

- DEBATA:** Učitelj v razredu oblikuje tri skupine.
- skupino 1 sestavljajo učenci, ki na zgornje vprašanje odgovarjajo kot tradicionalno kmetovanje;
 - skupina 2 z učenci, ki podpirajo tovarniško kmetovanje in
 - skupina 3 z učenci, ki verjamejo, da je mogoče najti pot med njima.

Učitelj na tablo napiše naslednje vprašanje in učence prosi, naj si ga med razpravo v skupinah zapomnijo: “Na koga in **kaj bo to kratkoročno in dolgoročno vplivalo?**” Učenci delajo tako, da razpravljajo o tem vprašanju. Med razpravo je pomembno, da ima vsaka skupina enako časa za predstavitev svojih argumentov

VPRAŠANJA

- Kakšne koristi bo ta nova tehnologija prinesla skupnosti?
- Ali tovarniško kmetovanje vodi k trajnostnim praksam? Zakaj / zakaj ne?
- Katere težave po vašem mnenju povzročata tovarniško kmetovanje, ki vpliva na ekosistem?
- Kakšno onesnaženje bo nastalo?
- Kateri so glavni problemi tovarniškega kmetovanja in zakaj so sporni?
- Kateri so nekateri dejavniki, ki spodbujajo rast tovarniškega kmetovanja, in kako so se ti dejavniki spreminjali skozi čas?
- Kateri so nekateri etični vidiki, povezani z vzrejo živali za prehrano, in kako različni pogledi na dobro počutje živali vplivajo na razpravo?
- Kakšni so nekateri vplivi tovarniškega kmetovanja na okolje in kako so povezani s širšimi vprašanji trajnosti?
- Kakšne so nekatere zdravstvene posledice tovarniškega kmetovanja in kako te vplivajo na živali in ljudi?
- Katere so nekatere alternative tovarniškemu kmetovanju in kako izvedljive so z družbenega, gospodarskega in ekološkega vidika?
- Katere so nekatere politične možnosti za reševanje izzivov tovarniškega kmetovanja in kakšni so kompromisi pri posameznih pristopih?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

TESTIRANJE NA ŽIVALIH TEMA: ŽIVLJENJE Z ŽIVALMI

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

ŽIVLJENJE Z ŽIVALMI

NASLOV

TESTIRANJE NA ŽIVALIH

CILJI

- razumevanje razlike med neodtujljivim dostojanstvom ljudi in neodtujljivo vrednostjo živali.
- Razviti sposobnost konstruktivnega vključevanja v razpravo o dobrem počutju živali in predstaviti različne argumente za podkrepitev svojega mnenja.
- razumeti, kaj je etično ravnanje z živalmi in kako je povezano z različnimi človeškimi potrebami.

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Raziskati etično dilemo, povezano z uporabo živali za znanstveni napredek, ki vodi k družbeni blaginji.
- uporaba etičnih načel na konkretnem primeru poskusov na živalih.
- Raziskovanje stopnje odgovornosti ljudi do živali.
- Sprejemanje odgovornosti ljudi za dobro počutje živali.
- sprejeti odgovornost za dejstvo, da njihove osebne odločitve vplivajo na dobrobit živali in okolja.
- Razviti kritičen pregled nad osebnimi odnosi z živalmi.

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Uporaba živali v znanstvenih raziskavah je že desetletja sporno vprašanje. Nekateri trdijo, da so poskusi na živalih potrebni za napredek medicinskih raziskav in razvoj novih načinov zdravljenja, drugi pa, da so kruti in nehumani. Ta dilema odpira pomembna etična vprašanja o vrednosti življenja živali in pomenu znanstvenega napredka. Po eni strani je opisano kot edini način, "da se naučimo

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

več o zdravstvenih težavah, ki zadevajo ljudi in živali, ter da zagotovimo varnost novih medicinskih zdravljenj” (APS - American Physiological Society) Po drugi strani pa je to postopek, “... ki povzroči spremembo v počutju živali in ji lahko povzroči bolečino, trpljenje, stisko ali nelagodje”. (Aguilar, T. A. F., & Bañuelos, E. G. 2018)

PRIMER

Dr. James Mitchell, raziskovalec v vodilnem farmacevtskem podjetju, je bil zadolžen za razvoj novega zdravila za zdravljenje redke genetske motnje. Zdravilo bi lahko rešilo na tisoče življenj, vendar ga je bilo treba pred odobritvijo za uporabo pri ljudeh temeljito preizkusiti. Za oceno varnosti in učinkovitosti zdravila je bilo potrebno testiranje na živalih.

Ekipo Dr. Mitchella je za preskušanje zdravil uporabila miši. Miše so bile gensko spremenjene, da so razvile enako genetsko motnjo kot ljudje. Prvih nekaj testov je bilo uspešnih in zdravilo je pokazalo obetavne rezultate. Vendar pa je ekipa med testiranjem naletela na nepričakovane stranske učinke. Pri miših so se pojavili številni simptomi, vključno z izgubo telesne teže, izpadanjem dlake in napadi.

Ekipo se je znašla pred težko odločitvijo. Ali naj nadaljujejo s testiranjem v upanju, da bodo našli rešitev za stranske učinke, ali naj projekt v celoti opustijo? Dr. Mitchell je vedel, da bi opustitev projekta pomenila opustitev iskanja zdravila za genetsko motnjo, kar bi bilo za bolnike in njihove družine uničujoče. Po drugi strani pa bi nadaljevanje testiranja pomenilo, da bodo miši še bolj trpele.

DILEMA

Če bi bili član te ekipe, bi nadaljevali s testiranjem ali ga ustavili? Zakaj / zakaj ne?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (DEBATA)

Skupina 1:

Menite, da bi morali nadaljevati. (osredotočite se na prednosti)

Skupina 2:

Nasprotujete nasilju. (poudarek na slabostih)

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (USTVARITE GESLO / GESLO

Ustvarite geslo / hashtag za testiranje na živalih (za ali proti) in začnite kampanjo na družbenih medijih za ozaveščanje.

VPRAŠANJA

- Ali je etično uporabljati živali za znanstvene poskuse? Koliko trpljenja živali v znanstvenih raziskavah je sprejemljivo?
- Ali je treba testiranje na živalih izvajati, če obstaja možnost, da bodo živali utrpele veliko škodo?
- Kako uravnotežiti morebitne koristi znanstvenih raziskav in škodo, ki jo povzročajo živali?
- Ali obstajajo alternativne metode testiranja, ki bi jih lahko uporabili namesto živali?
- Ali je etično gensko spreminjati živali za namene znanstvenih raziskav?
- Kako določiti vrednost živalskega življenja glede na znanstveni napredek in blaginjo ljudi?
- Ali bi morali biti raziskovalci odgovorni za trpljenje živali med znanstvenimi poskusi?
- Kako zagotoviti, da se testiranje na živalih izvaja na etičen in human način?
- Ali bi morala družba dati prednost dobrobiti živali pred morebitnimi koristmi znanstvenih raziskav

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

BOGATO ŽIVLJENJE Z MANJ STVARM TEMA; MINIMALISTIČNO ŽIVLJENJE

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

MINIMALISTIČNO ŽIVLJENJE

NASLOV

BOGATO ŽIVLJENJE Z MANJ STVARM

CILJI

- Zavedati se pomena minimalističnega načina življenja
- Poznavanje bioetične upravičenosti minimalističnega načina življenja
- Zavedati se pomena odločitev vsakega posameznika za ohranjanje biološkega ravnovesja

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Izkazati kritično mnenje o minimalističnem načinu življenja
- Sposobnost prevzemanja odgovornosti v zvezi z minimalističnim življenjem
- Sposobnost uporabe znanja o minimalističnem načinu življenja
- da lahko sami ocenijo, katere dele minimalističnega življenja bodo uporabili.
- Sposobnost spoštovanja avtonomije posameznikov pri izbiri lastnega življenjskega sloga

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Minimalistični življenjski slog pomeni življenje z minimalno količino sredstev, ki so potrebna za kakovostno in zdravo življenje. Ljudje morajo določiti, kaj jim daje največjo vrednost, ostalo pa zavreči kot odvečno. Ideja je zmanjšati število stvari, **ki jih imajo** v lasti, da se odpre več fizičnega in mentalnega prostora za stvari, ki so za ljudi resnično pomembne. Minimalistični življenjski slog je odločitev, da ne porabimo več sredstev, kot je potrebno, in da se osredotočimo le na stvari, ki so pomembne in dajejo življenju smisel. Mnogim ljudem se zdi, da bi se prikrajšali za obilico predmetov, izdelkov in storitev v sodobni potrošniški družbi, nepredstavljivo. Vendar število ljudi, ki živijo v skladu z načeli minimalizma, narašča. Ljudje se

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

odločajo za minimalistično življenje, da se ne bi obremenjevali z nepotrebnim neredom, da se ne bi odvrčali od tistega, kar je zanje resnično pomembno, in da bi zmanjšali življenjske stroške. Posledica minimalističnega življenja je, da **imajo ljudje več časa, ki ga lahko namenijo svojim bližnjim, družini, prijateljem in skupnosti**, ker pa porabijo manj virov, tudi manj onesnažujejo okolje.

PRIMER

Michele bo čez nekaj mesecev dopolnil 18 let in že nekaj časa razmišlja, kako bi praznoval svoj rojstni dan. Je zelo sramežljiv fant in zelo težko se pomeša in pridruži vsem sošolcem, zlasti najbolj kul in pametnim v razredu. Organizacija edinstvene in uspešne zabave bi lahko bila priložnost, da pritegne pozornost ljudi in da ga drugi najstniki sprejmejo in cenijo. Zato se najprej pogovori z načrtovalcem 18 rojstnih dni, da uredi najem prostora, gostinsko ponudbo z veliko hrane in pijače, ognjemet in okraske, kot so girlande in baloni, profesionalnega fotografa in didžeja. Drugič starše prosi za darilo v obliki najnovejše različice telefona iphone, saj ga ima veliko njegovih sošolcev. Vendar njegovi starši pravijo, da proračun, ki je na voljo za njegovo zabavo, ne zadostuje. Zato je njegov oče pripravljen delati dodatne ure, vendar je treba odpovedati tečaj angleščine v Londonu, ki ga je zanj rezerviral pred nekaj meseci. Nazadnje se odloči, da se bo pogovoril s svojim najboljšim prijateljem in se domislil druge možnosti: Lahko priredi zabavo doma, ponudi pico in brezalkoholne pijače, prosi prijatelje, da ga fotografirajo, in izbere dobro glasbo. Za darilo lahko kupi cenejšo različico iphona in se vključi v tečaj angleščine v Londonu. Poleg tega lahko preživi več časa z očetom, saj mu ni treba več delati. Michele je zelo zmeden in ne ve, kaj naj stori.

DILEMA

Ali naj Michele organizira drago ali cenejšo zabavo? Ali ga materialne stvari naredijo srečnejšega? Ali ga več stvari naredi bogatejšega?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (PREDNOSTI IN SLABOSTI)

Draga zabava:

- Lahko se počuti samozavestnega in odraslega.
- Lahko naredi vtis na sošolce.
- Lahko se vključi v razred skupine in spozna nove prijatelje.
- Zasluži si edinstveno zabavo in draga darila, ker bo dopolnil 18 let.
- S profesionalnim fotografom in DJ-jem je lahko prepričan o dobrih fotografijah in dobri glasbi.

Poceni zabava:

- Njegov oče ne dela dodatnih ur in lahko z njim preživi več časa.
- Denar porabi za pomembnejše stvari, kot je tečaj angleščine v Londonu.
- Brez odpadkov hrane in pijače.
- Brez odpadne plastike in papirja.
- Če želite spoznati novega prijatelja, vam ga ni treba navdušiti

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (IGRA VLOG)

Učenci lahko situacijo odigrajo tako, da jim dodelijo vloge v zgodbi. En učenec lahko igra vlogo Micheleja, drugi učenci igrajo njegovo mamo, očeta, organizatorja zabave, Michelejevega najboljšega prijatelja, lahko pa dodate tudi vloge, kot so DJ, fotograf, nekateri sošolci.

Učenci lahko odigrajo scenarij, drugi učenci pa ga opazujejo. Po igranju vlog lahko opazujoči učenci podajo svoje pripombe, kaj so opazili, nato pa lahko učenci, ki so igrali vloge, razložijo, kako so se počutili, ko so zagovarjali svoja stališča.

VPRAŠANJA

- Ali nas materialne stvari naredijo srečnejše?
- Ali je videz pomembnejši od osebnosti?
- Ali menite, da vas več stvari naredi bogatejše?
- Kakšna je razlika, če izberete drago ali cenejšo zabavo?
- Ali vidite vpliv vplivnežev?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAH
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

NAKUPOVANJE KAKO ZMOGLJIV JE? TEMA: MINIMALISTIČNO ŽIVLJENJE

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

TEMA

MINIMALIST LIVING

NASLOV

NAKUPOVANJE KAKO ZMOGLJIV JE?

CILJI

- poudariti, kako posamezniki sprejemajo etične odločitve pri prehodu na minimalistični življenjski slog.
- Raziskovanje okoljske etike minimalizma
- analizirati družbene in etične odgovornosti posameznikov v potrošniško usmerjeni družbi.
- Razmislek o tem, kako lahko minimalizem izzove in preoblikuje družbene norme, povezane s prekomerno potrošnjo.

POVEZOVANJE
Z OKVIROM
KOMPETENC

- Izkazati kritično mnenje o minimalističnem načinu življenja
- Sposobnost prevzemanja odgovornosti v zvezi z minimalističnim življenjem
- Sposobnost uporabe znanja o minimalističnem načinu življenja
- da lahko sami ocenijo, katere dele minimalističnega življenja bodo uporabili.
- Sposobnost spoštovanja avtonomije posameznikov pri izbiri lastnega življenjskega sloga

KRATKE
OBJEKTIVNE
INFORMACIJE
O PREDMETU

Minimalistični življenjski slog pomeni življenje z minimalno količino sredstev, ki so potrebna za kakovostno in zdravo življenje. Ljudje morajo določiti, kaj jim daje največjo vrednost, ostalo pa zavreči kot odvečno. Ideja je zmanjšati število stvari, ki jih imajo v lasti, da se odpre več fizičnega in mentalnega prostora za stvari, ki so za ljudi resnično pomembne. Minimalistični življenjski slog je odločitev, da ne porabimo več sredstev, kot je potrebno, in da se osredotočimo le na stvari, ki so pomembne in dajejo življenju smisel. Mnogim ljudem se zdi, da bi se prikrajšali za obilico predmetov, izdelkov in storitev v sodobni potrošniški družbi, nepredstavljivo. Vendar število ljudi, ki živijo v skladu z načeli minimalizma, narašča. Ljudje se odločajo za

KRATKE OBJEKTIVNE INFORMACIJE O PREDMETU

minimalistično življenje, da se ne bi obremenjevali z nepotrebnim neredom, da se ne bi odvrčali od tistega, kar je zanje resnično pomembno, in da bi zmanjšali življenjske stroške. Posledica minimalističnega življenja je, da imajo ljudje več časa, ki ga lahko namenijo svojim bližnjim, družini, prijateljem in skupnosti, ker pa porabijo manj virov, tudi manj onesnažujejo okolje.

PRIMER

Lisa je 16-letno dekle, katere najljubši hobi je nakupovanje. Seveda počne tudi druge stvari, kot so obiskovanje kina, sprehodi, telovadba in branje, vendar nobena od teh dejavnosti ne zasede niti približno toliko njenega časa in pozornosti kot nakupovanje. Nakupovanje je njena glavna dejavnost. Če ima nekaj prostega časa, gre po nakupih. Če se želi izogniti nečemu - ali razmišljanju o nečem -, gre po nakupih. Če potrebuje čustveno spodbudo, gre po nakupih. Seznan je dolg in dolg ... nakupovanje jo dejansko izpolnjuje. Seveda v njeno življenje vnese nekaj razburjenja. Novo in ugodno nakupovanje jo navdušujeta. Prav tako uživa v tem, da je zunaj in v stiku s prodajalci in drugimi kupci. Želi verjeti, da so prodajalci, ki jo prepoznajo in jo sprašujejo o njenem življenju, pravzaprav nekakšni prijatelji. Nima najboljšega prijatelja in to ji ustreza. Danes je pri testu iz matematike dobila slabo oceno. Zelo je vznemirjena in boji se staršev. Kaj naj stori?

DILEMA

Kako se lahko počuti bolje? Naj gre po nakupih ali naj se obišče s prijateljem? Ali naj se pogovori z učiteljem matematike ali naj gre po nakupih?

PREDLAGANA DEJAVNOST 1 (NALOGA ZA PISANJE)

Pišite o nečem, kar ste kupili, a nikoli uporabili (ali pa ste redko uporabljali).

V svojem odgovoru lahko vključite nekatere od naslednjih tem:

- Zakaj ste ga kupili,
- zakaj ga niste uporabljali (ali ste ga uporabljali le redko).

PREDLAGANA DEJAVNOST 2 (NALOGA ZA SKUPINSKO RAZPRAVO)

Danes ljudje kupujejo preveč stvari, ki jih ne potrebujejo ali si jih ne želijo. Kateri so razlogi, da ljudje kupujejo stvari, ki jih ne bodo nikoli uporabili? Kakšne so težave, povezane s tem?

VPRAŠANJA

- Ali nas materialne stvari naredijo srečnejše? Ali lahko nakupovanje ozdravi bolezen?
- Ali je videz pomembnejši od osebnosti?
- Ali menite, da vas več stvari naredi bogatejše?
- Ali vidite vpliv vplivnežev na svoj življenjski slog?

SCENARIJ BIOSEM

BIOETIKA IN TRAJNOSTNO OKOLJSKO UPRAVLJANJE V ŠOLAĦ
(2022-1-SI01-KA220-SCH-000086423)

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.